

פרשת בהר

כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם... (כ"ה, ב')

"וקידשתם את שנת החמישים שנה, יובל היא תהיה לכם ושבתם איש אל אחוזתו..." (ויקרא כ"ה/ה').

המצווה הראשונה בפרשתנו עוסקת ב"שנת השמיטה". מדוע הקפידה התורה כל כך על מצווה זו? מדוע הפקרת השדות והפסקת עיבודם חשוב כל כך? עלינו להבין שהשנה השביעית היא בעלת משמעות יסודית ושורשית לגבי אמונת ישראל.

ראשית, דומה שנת השמיטה למנוחתנו מדי שבוע בשבוע ביום השבת. בספר החינוך מצוין שהמנוחה ביום השבת הינה עדות למעשה בראשית: "שאם ישאל השואל מה עילת המנוחה ביום השביעי? יהיה המענה: כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ". כך היא גם השמירה על שנת השמיטה: כשאנו מקפידים על קיום מצוות שנת השמיטה אנו מעידים במעשה זה שהקב"ה ברא את עולמנו והוא מקיימו ומחדשו בכל רגע. על כך כתב הרמב"ן: "שכל הכופר בה (בשמיטה) אינו מודה במעשה בראשית ובעולם הבא".

בנוסף לטעם זה יש בשנת השמיטה דבר שאין בשבת מכיוון ששנת השמיטה מעידה גם על קדושת ארץ ישראל: יום השבת נוהג בין בארץ ישראל ובין בחוץ לארץ, אך השמיטה חלה רק על אדמותיה של ארץ ישראל. לכן, השבת מעבודת השדה בשמיטה מראה בכך את קדושתה וייחודה של ארץ ישראל משאר הארצות. זאת ניתן ללמוד גם מהעונש על ביטול שנת השמיטה: גלות מן הארץ - מאחר שאם עם ישראל היושב על אדמתו, לא מכיר ולא נוהג בארץ לפי קדושתה, אזי הוא מראה שאין ארץ ישראל נחשבת מיוחדת עבורו, ואם כך דינו לגלות ממנה.

משמעות אקטואלית יש גם למצווה השניה המוזכרת בפרשתנו: "שנת היובל" - אחת לחמישים שנה חוזרות כל הקרקעות לבעלים הראשונים שלהן. מכאן, שלא יתכן שרוכשי קרקעות ירכשו אותן לצמיתות ולעולם אין אדם מנושל מאדמתו לעולמים, גם אם נאלץ למכור את קרקעותיו או את ביתו מפני מצוקה כספית, אלא עד ל"שנת היובל", בה חוזרים הקניינים לבעליהם הראשונים.

עם כניסת בני ישראל לארץ ישראל, חולקה הארץ לשבטים, נחלה לכל שבט "בגורל נחלתם, כאשר ציוה ה'..." (יהושע י"ד/ב'). לאחר מכן, ניתנה חלקת אדמה לכל אחד מבני השבט, כדי לשבת עליה ולעבד אותה. אין אדם מישראל יכול להיות מנושל מן הנחלה שקיבל מאת ה' והרוכש לא יכול לזכות בקניין מוחלט על אדמה. על פי ציווי הקב"ה, לאחר שבע שמיטות, בבוא "שנת החמישים" תחזור האדמה למתנחל הראשון, כי הארץ שייכת לקב"ה - עושה שמים וארץ, כפי שמדגישה התורה בפרשתנו: "והארץ לא תימכר לצמיתות, כי לי הארץ..." (כ"ה/כג').